

๑.๑ กรวยป่า

ชื่อท้องถิ่น	ค้อแลน
ชื่ออื่นๆ	ก้วย ผีเสื้อหลวง สีเสื้อหลวง (ภาคเหนือ), ขุนเหียง บุนเหียง (สกลนคร), คอแลน (นครราชสีมา), ตวย (เพชรบูรณ์), ตวยใหญ่ ตานเลี่ยน (พิษณุโลก), ผ่าสาม (นครพนม, อุตรธานี)
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Casearia grewiaefolia</i> Vent.
ชื่อพ้อง	<i>Casearia kerri</i> Craib, <i>Casearia oblonga</i> Craib
ชื่อวงศ์	FLACOURTIACEAE (SALICACEAE)
ชื่อสามัญ	-

รหัสพรรณไม้ ๑-๖๓๑๑๕๐๖-๑๓-๐๐๑

จำนวนที่พบ ๓ ต้น

สถานภาพ (IUCN) พบทั่วไป (Least Concern: LC)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้นไม่ผลัดใบขนาดเล็กถึงกลาง มีความสูงได้ประมาณ ๕-๑๕ เมตร รูปทรงโปร่ง ออกกิ่งตั้งฉากกับลำต้น ลำต้นเปลาตรง มีลายสีขาวปนดำ คล้ายตัวแลนหรือตะกวด บางท้องถิ่นจึงเรียกว่า “คอแลน” เปลือกลำต้นค่อนข้างเรียบเป็นสีเทา สีน้ำตาลอ่อน หรือสีน้ำตาลเข้มแตกเป็นเกล็ดเล็ก ๆ มีขนสีน้ำตาลแดงทั่วทั้งกิ่งอ่อนมีขนสั้น หนานุ่ม สีน้ำตาลแดง มีน้ำยางสีขาวใส ส่วนเนื้อไม้เป็นสีน้ำตาลอ่อนเกือบขาว ต้นที่มีอายุมาก โคนต้นมักมีพูพอน ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ลักษณะของใบเป็นรูปรียาวขอบขนานหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ปลายใบแหลมหรือเรียวแหลม โคนใบมนกว้าง มักเว้าเล็กน้อยที่รอยต่อก้านใบ ส่วนขอบใบหยักเป็นถี่ตื้น ๆ แผ่นใบมีขนาดกว้างประมาณ ๓-๖ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๘-๑๓ เซนติเมตร เนื้อใบหนา แผ่นใบเรียบ แผ่นหลังใบเรียบเกลี้ยงเป็นมันหรือมีขนเล็กน้อยที่เส้นกลางใบ ส่วนท้องใบมีขนสั้นขึ้นปกคลุมทั่วทั้งเส้นกลางใบเรียบหรือเป็นร่องทางด้านบน ด้านล่างนูนเห็นได้ชัด เส้นแขนงใบมีข้างละ ๘-๑๔ เส้น แผ่นใบมีต่อมเป็นจุดและขีดสั้น ๆ กระจายทั่วทั้งใบ เมื่อส่องดูกับแสงสว่างจะโปร่งแสงก้านใบสั้น ยาวได้ประมาณ ๐.๖-๑.๒ เซนติเมตร มีขนสั้นนุ่มหรือเกือบเกลี้ยง ใบมีขนาดเล็ก ลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ขนาดประมาณ ๑.๕ มิลลิเมตร ร่วงง่าย ดอกออกเป็นกระจุก กระจุกละ ๒-๘ ดอก โดยจะออกตามซอกใบที่หลุดร่วงไปแล้ว ก้านดอกยาวประมาณ ๕-๖ มิลลิเมตร มีขนสั้นนุ่ม ดอกเป็นดอกแบบสมบูรณ์เพศสีขาวหรือสีเหลืองแกมเขียว ใบประดับมีจำนวนมาก มีขนสั้นนุ่ม ไม่มีกลีบดอก มีแต่กลีบเลี้ยงดอกขนาดเล็กมี ๕ กลีบ กลีบเลี้ยงเป็นสีเขียว รูปองุ่น แต่กลีบจะไม่เท่ากัน ด้านนอกมีขนแน่น ส่วนด้านในเกลี้ยง ดอกมีเกสรเพศผู้จำนวน ๘-๑๐ อัน ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากัน มีขนสั้นนุ่มเล็กน้อยหรือเกลี้ยง ตรงกลางมีแกนเป็นรูปเจดีย์คว่ำ เกสรเพศผู้ที่เป็นหมัน เป็นรูปขอบขนาน มีขนหนาแน่น ฝังอยู่เหนือวงกลีบ ลักษณะเป็นรูปกลมเกลี้ยง หรือมีขนยาวห่าง มี ๑ ช่อง ก้านเกสรเพศเมียสั้น ออกดอกในช่วงระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ผลเป็นผลแบบมีเนื้อ เมื่อแห้งจะแตกออก ลักษณะของผลเป็นรูปทรงกลมรีหรือรูปไข่ มีขนาดกว้างประมาณ ๑.๕-๒ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๒.๕-๕ เซนติเมตร ผิวผลมันเรียบ เปลือกผลหนา เมื่อสุกแล้วจะมีสีเหลืองและจะแตกออออกเป็น ๓ ซีก บางท้องถิ่นจึงเรียกว่า “ผ่าสาม” (มีแนวแตกกลางผล) ภายในผลมีเมล็ดจำนวนมาก เนื้อหุ้มเมล็ดเป็นสีแดงสด เมล็ดมีลักษณะเป็นเหลี่ยม ขนาดประมาณ ๑ เซนติเมตร รูปร่างคล้ายผีเสื้อ หัวท้ายมน ผิวเมล็ดแข็งและเรียบเป็นมัน เป็นผลในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม มีเขตการกระจายพันธุ์ในภูมิภาคอินโดจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย จนถึงหมู่เกาะในภูมิภาคเมลานีเซีย ในประเทศไทยพบขึ้นทุกภาคของประเทศ โดยมักขึ้นตามป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบ และป่าทุ่งทั่วไปจนถึงพื้นที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๒๐๐ เมตร

การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น

• สรรพคุณ

๑) เปลือกมีรสเมาขื่น ใช้เป็นยาบำรุงธาตุ บำรุงกำลัง บำรุงโลหิต เป็นยาคุมธาตุ (เปลือก) ส่วนรากก็มีสรรพคุณเป็นยาบำรุงธาตุเช่นเดียวกับเปลือก (ราก)

๒) ดอกและใบมีรสเมาเบื่อ ใช้เป็นยาแก้ไข้พิษหรือพิษไข้ตัวร้อน (ใบ, ดอก) ใช้เป็นยาแก้ไข้กาฬ พิษกาฬ พิษอักเสบจากหัวกาฬ (ราก, ใบ, ดอก)

๓) ใบใช้ผสมกับใบยาสูบ มวนสูบเป็นยาแก้ริดสีดวงจมูก (โรคติดเชื้อที่เกิดขึ้นในจมูก ทำให้หายใจขัด มีฝหนองขึ้นในจมูก โพรงจมูกอักเสบ) (ใบ)

๔) น้ำมันจากเมล็ดก็มีสรรพคุณเป็นยาแก้ริดสีดวงจมูกด้วยเช่นกัน

๕) ผลใช้เป็นยาแก้ถ่ายเหลวเหนียว แก้เสมหะเป็นพิษ กัดเสมหะ แก้เลือดออกตามไรฟัน (ผล)

๖) รากและเปลือกมีรสเมาขื่นใช้เป็นยาแก้ท้องร่วง (ราก, เปลือก) บ้างใช้ทั้งใบและรากเป็นยาแก้ท้องร่วง

• การใช้ประโยชน์อื่นๆ

๑) น้ำมันจากเมล็ดใช้เป็นยาเบื่อปลา

๒) เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องจักสาน เครื่องใช้สอย และเฟอร์นิเจอร์

ภาพที่ ๑ แสดงลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของ กรวยป่า

ลักษณะวิสัย

ดอกออกเป็นกระจุก

ใบเดี่ยว เรียงสลับ

ผลแบบมีเนื้อ

ผล และ เมล็ด

แหล่งอ้างอิง :

๑. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (ม.ป.ป.). “กรวยป่า”. https://www.rspg.or.th/plants_data/plantdat/flacourt/cgreui_๑.htm

๒. เมดไทย. (๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓). “กรวยป่า สรรพคุณและประโยชน์ของต้นกรวยป่า ๒๐ ข้อ !”. <https://medthai.com/กรวยป่า/>